

הריאליטי של הפיליפינים

מי שאינו יכול לשהות באי בודד במשך
שלושה חודשים צריך לבחור.
והבחירה בין 7,000 פלוס האיים
הפיליפיניים אינה קלה. מה גם שכל אחד
מהם ניחן באופי משלו ובהרבה יותר
מאשר רק חופי חול לבנים

קופיף טרסיוס הפיליפינים במקלט
המגן על הפרימאטים הזעירים
הנמצאים בסכנה; בעמוד ממול: נוף
גבעות השוקולד באי בוהול

בוהל

שיט לאור גחלילות, יצורים זעירים פקוחי
עיניים והררי שוקולד

בחקלים גדולים של קו החוף של בוהול (Bohol), כ־700 קילומטרים ממדרום לבירה, מנילה, המפגש בין הים ליבשה סלעי וסוער. באחד החופים ההאלה ניצבת אנדרטה לברית הדמים שנכרתה ב־1565 בין מיגל לופז לג'ספי הספרדי ובין שליט בוהול באותו זמן, ראג'ה סיקטונה. מחוות השלום ראויה לציון, בייחוד לאור קבלת הפנים הקטלנית שזכה לה מגלה הארצות פרדיננד מגלן, האירופי הראשון שכף רגלו דרכה בפיליפינים, אשר נרצח בעזימות עם תושבים מקומיים שלא בירכו על הפלישה לשטחם ארבעה עשורים קודם לכן.

בירת הדמים היא תחילת תקופה של מאות שנות שלטון קולוניאלי ספרדי, שהשאיר את חותמו ברחבי הפילפינים, ועדיין ניכר בעיקר באמונה התקולתית האדוקה של התושבים. על כך מעידה הכנסייה העתיקה בבקלון (Baclayon), העשויה אבן אלמוג שנחצבה במהרה, ונתחבת ושמורה ביותר ממסוגה באסיה כולה (אם כי המבנה הנוכחי משוחזר ברובו, בשל ההרס

שזרעו איתני הטבע שהכו בה שוב ושוב, ולאחרונה ברעידת אדמה חזקה שהתרחשה ב־2013).

ככל שמרחיקים מהחוף למרכזי האינוף הולך ומוריק. הכביש מתפתל ברכות, עובר על פני בתי חווה שבחצרותיהם האחריות חלקות אורז מר־צפנות, תאואים הנחים מעבודתם, צמחי בננה עמוסי פרי ודלי קוקוס ניי־שאים, שבחלק מהם מותקנות צינוריות לאיסוף נוזל שממנו מכינים משקה אלכוהולי חריף. כאן עוצרים בגן פרפרים, ושם בגשר במבוק התלוי מעל לערוץ גועש. לעיתים נראות סככות מיניאטוריות של חוות לגידול תרנגולות קרב לתחרויות.

הדרך חולפת ביצר מהגוני אפולוי שניטע כדי למנוע את סחף הקרקע. בכסופו של היער נגלה נוף בעל מראה ביזארי כמעט של מישור המנוקד בגבעות עגלגלות ומדוריות. אלה הן גבעות השוקולד - תצורות קרקע. ב-1776 במספר ליתר דיוק, שנוצרו על ידי בליה של אבן גיר שהתרוממה מהמים. הגבעות, המכוסות צמחייה שנעשית חומה בעונה השחונה ועל כן שמן, משתרעות על פני כ־50 קילומטרים רבועים והן זכו למעמד של אתר מורשת טבע של אונסקו.

פלא טבעי זעיר בהרבה הוא קופיפי טרסיוס הפיליפינים, האנדמיים
ללאזור, ואשר נמצאים בריכוז גבוה במיוחד בבוהול. אך גם ריכוז גבוה הוא

להקת נערים ונערות בריקוד טינקלינג
הדורש זריזות רגליים; בעמוד ממול:
אוטובוס ג'פני מקושט; ילדים
משתעשעים עם ברבור ענקי מנופח
בחוץ סלגדונג באי סיקיהור

דבר יחסי - אלה הם יצורים ליליים ויחידאיים, המתפרשים על פני שטחים עצומים. נסו לאתר בעל חיים שגודלו כשל כף ידכם בקושי, הנצמד לענף גבוה, כאשר רק החזר האור משתי עיניו העגולות מרמז על מקום הימצאו. למרבה הצער אוכלוסיית קופיפי הטרוסיוס קטנה מאוד כאן ובאיים אחרים בגלל הרס היערות, שהם מקום החיות שלהם. מעריכים שרק כאלף מהם נותרו בשבע.

כיצד ניתן בכל זאת לצפות בפרימאט הקטן ביותר בעולם? שמורה פרטית, המשמשת מקלט לקופיפים, מאפשרת ביקור בהשגחה קפדנית. בשר מורה כולה יש כמאה פרטים, ורק שמונה מהם נמצאים בתורנות במתחם האורחים. "מצאנו שישה מהם," מספרת המדריכה בלחש לאחר שהצוות קיים מפקד בוקר. אנחנו מבחינים בנקבה שצבעה חום בהיר וזנבה הארוך מקופל. היא מביטה בנו ללא חשש, רק שמץ של עייפות ניכר בה לאחר לילה של ציד.

לפנות ערב אנהו יוצאים לשיט על נהר האבטן (Abatan), אחד מארבעת הנהרות הראשיים של בוהול, המתחילים בסדרת מעיינות ומפלים מדורגים וזורמים הלאה אל החוף. חורשות צפופות של מגרובים מצלות על הגדות. את מקהלת החורקים והציפורים מפריעה מפעם לפעם צהלת ילדים הקופצים למים מחבלים התלולים על ענפי העצים. ממוח בגדת הנהר נשמעים קולות שירה ונקישות, להקת תרבות של נערות ונוער מאחד הכפרים הסמוכים מדגימה ריקודים מסורתיים, בהם הטיני-קלינג, שבו הם מקפצים במיומנות בין מוטות במבוק. ככל שמחשיך מתגברת תאורה מיוחדת - להקות של גחליליות ועירות בוחרות להן מגרוב לטעמן, והן מאותות בצמרתו עד שקשה לעתים להבחין בין זוהרן ובין צנצוני הכוכבים בשמים.

סיקיהור

**ייערות אפלוליים, מפלים נסתרים, מרפאים
מכושפים ושקיעות יפהפיות**

כאשר הוריה של ג'וי אריקסון שמעו שהיא רוצה לנסוע לעבוד בסיקיהור (Siquihor) הם נחרדו. "זהו אי של חוזרים ממנו", אמרו על המקום, שגם היום יש לו מוניטין מכושפים בל המרפאים המסורתיים שפועלים כאן, אך ג'וי התעקשה, וכיום היא מנהלת את מלון הנופש קוקו גרוב (Coco Grove), השוכן על חוף רחב ידיים בקצה האי.

ג'וי פוגשת אותנו עם רדתנו מהמעבורת שהביאה אותנו מבוהול. בסי קיהור אין מקום להנחת מטוס, ואולי טוב שכך כי רק יודעי ח"ן באים לכאן ומעריכים את אופיו המיוחד של המקום. כאילו בוהול לא הייתה

ללווה דיה, באי הזה מורידים הילוך נוסף. הכל בקנה מידה קטן יותר: עיירות, הכפרים, הבתים, החלקות החקלאיות. אנחנו מחכים בתור לחמניות מתקתקות במאפייה מסורתית ומבקרים במפעל קהילתי לייצור זמן קוקוס; מטפסים אל מפלי קמבוגהאי (Cambugahay) וחונים ליד עץ ניאן מכוסף, המגיר מים לבריכה שבה שוכנו דגים המעניקים ליושבים על שפתה פדיון טבעי.

כביש צדדי מוביל דרך שמורת עצי שיח אברהם הקרויים כאן מולאבה. ננפיהם המסוקסים משתרגים מעל ומקנים למקום מראה של יער קסום. סוף הדרך נגלה חוף הרחצה הציבורי לסגדונג (Salagdong), שבו ילדים ששכשים במים. במעלה הגבעות, העיירה מריה (Maria) נמה את שנת צהריים: מגג כנסייתה העתיקה נתלו דגלונים לכבוד פסטיבל הקוקוס. דוכנים שלצד הכביש נשים מוכרות אצות ים המשמשות להכנת סלטים תבשילים, לצד דגי שונית המעוטרים בפסים כחולים ונקודות אדומות.

אין רשימה מסודרת של המרפאים בסיקיהור, אך שמם עיבור מפה לאוזן. ממעט כל אחד המתגורר באי יודע היכן הם נמצאים. אחת המוכרות יותר היא אנני פונסה. שלט לצד הכביש מצביע על ביתה. רשומים בו הטיפולים שהיא מציעה: הימלוסו (ייעוץ על פי הדופק), טווב (ריפוי בעשן צמחים), ילוט (עיסוי מסורתי), טאוול (ריפוי טקסי) ועוד משחות ומרקחות, בהן יאקופי אהבה המבטיח הצלחה בייחסים ובעסקים. בחצר מנקרים תרנגולות וספרווחיה, ובחזית הבית אחת מאייחניותיה פותחת מעין קיוסק כליבו. אנני מחכה לנו בחדר האורחים בפנים תחמומת ולא מומינות מיוחדת. כל רוט, המתורגמנית שלנו, שנבחרה להדגים את אחד הטיפולים, יושבת על יסא בעוד המרפאה מורידה בקבוק זכוכית גדול גרוש שמן ומיני צמחים וזוגת ממנו לקערה ומחממת אותו על גחלים. "אני קצת חוששת", אומרת ל המכוסה עד צווארה בסדין פרחוני.

המכות הבית, שהיית בו 20 נפשות, נמשכת - קוקוסים מפוזחים ברעש, שש בווער, חתולים מייללים ותינוקות משחקים. אנני נוטלת גוש קטן של עוונה רפואית, שלדבריה מסלקת פגעי עור וגם גורמים שליליים למי-המים. היא מניחה את השעווה המחוממת על שערה המבריק של כל, שעור-הם את עיניה. את הכלי עם הגחלים היא מניחה מתחת לכיסא, והעשן וולה דרכו. אנני ממלמלת בשקט בזמן הטקס.

את יכולת הריפוי רכשתי מאבי ומחמי", היא מספרת אחר כך. "התחלתי כאשר הייתי בת 13. אנני יודעת לספר על לקווחה שבאה להסיר קללה על חולת סרטן שרופאיה בגרמניה לא האמינו למראה עיניהם לאחר שהיכול שלה נעלם. היא מונה 69 מרפאים באי כולו. "היו הרבה יותר אבל הם מתו," היא אומרת. פעם בשנה כל המרפאים מתכנסים לשבוע קדוש, ובו הם יוצאים ליער ומלקטים את החומרים הדרושים לשיקויים שלהם, במהלכו הם גם נוהגים לקיים מפגשי ריפוי המוניים.

גם אם נותרנו מעט ספקנים, אני רוכשת ליתר ביטחון תליון קוקוס מעשה ידיה, שלדבריה מכיל צמחי מרפא שיגנו עליי בטרם אנחנו נוסעים אל הכפר ביטנגן (Bitangan) למפגש עם גיירמו, מרפא בשיטת ״בולו בולו״. אנחנו ממתינים ממושכות על מרפסת ביתו - משטח במבוק הניצב על כלונסאות מעל לשטח מיוער. עסקי הריפוי אינם רווחיים במיוחד (הל־קוחות משלמים לפי ראות עיניהם), והוא נאלץ לעבוד ביום כנגר. לבסוף הוא מגיע רכוב על הטוסטוס של בתו, תרמיל כתום על גבו. הוא חולץ נעליים וניגש אלינו בפנים חמורות סבר, בלי לומר מילה. הוא מניח את התרמיל ומוזג מים מבקבוק קולה לכוס זכוכית שקופה שבה מונחת אבן כהה. הפעם ביקשנו ממרג'ורי קוויאוט, המלווה שלנו, להרגים. גיירמו נוטל קשית במבוק. הוא עובר עם הכוס על פני גופה של מרג'ורי, כאשר הוא מעלה בה בועות עד שהמים הופכים להיות עכורים. גיירמו מביט בהם ושופך אותם מעל למרפסת. שוב הוא מוזג מים לכוס ומפריח בה בועות כשהוא עובר מראשה של מרג'ורי עד לכפות רגליה. כך כמה פעמים, עד שהמים צלולים והם מצביעים על כך שכל הרוחות הרעות הורחקו מעליה.

גיירמו מאמין שהריפוי הוא שליחות שבאה לו בחלום. הוא אינו יכול ללמד את כישוריו. בכל יום מחכים לו במרפסת כעשרה חולים. חלק מהם תושבי האי, אחרים ממנילה וגם מחו"ל.

מתברר שבל מכירה את גיירמו לאחר שטיפל בה בעבר. ומה לגבי אנני? ״היא ידעה שאני סובלת ממחזור לא סדיר. אין לי מושג איך,״ היא מת־וודה. מרג'ורי לעומתה מחייכת בספקנות. ״הרגשתי משהו,״ היא אומרת, אך בערב היא מספרת שכאב הגב שלה חלף. אם הדברים קשורים איש אינו יודע, אך סיקיהור יודעת לכשף בדרכים רבות ומשונות.

נגרוס ואפו אי אחד מחולק לשניים, אגמים תאומים ושחייה עם צבים

לאחר ימים באיים השלווים נדמה שדומגטה (Dumaguete) בנגרוס אוריינטל (Negros Oriental), מחוז השוכן בחציו של האי נגרוס, היא עיר גדולה, עם רמזורים ופקקי תנועה. בשוק של העיר אנחנו יושבים ב־Painatan, מוסד פופולרי ובו כמה דוכנים המכינים מפולים שגודלו במקום משקה שוקולד חם וסמיק, המעורר יותר משוט של אספרסו כפול. לצדו מוגשים מטעמי אורז דביק ומתוק. במסעדות שלאורך טיילת החוף החי־ננית של העיר מגישים שפע של מאכלי ים טריים.

אנשי דומגטה מתהדרים בעובדה שיש בה את שיעור התושבים הזרים הגבוה ביותר בפיליפינים. ״מקום חמישי ברשימת המקומות הטובים ביותר למערביים לצאת לפנסיה לפי מגזין פורבס,״ מציין המדריך הנמרץ שלנו ג'ק (ראשי תיבות של חוסה אלברטו קורנליה) סנייגנאן.

אגב הפגנת ידע בלתי רגיל בכל דבר הקשור בישראל, מהאצ"ל והפלמ"ח עד העוזי והגליל, ג'ק שולף את המשקפת ומכוון אותה לעבר ציפור שעל צמרת העץ. אנחנו צועדים לעבר האגמים התאומים בשמורת בלינסאסאיאו (Balinsasayao). עשרה מטרים מפרידים בין המפלסים של שני האגמים החבויים בלוע של הר געש. ״עד שנסלל כאן כביש ב־2015 רק מדענים ומטיילים נחושים הגיעו לכאן,״ אומר ג'ק. הפארק הוא דוגמה לניהול בר־קיימא: תושבי המקום, שהתפרנסו בעבר מדיג וציד, הם עתה מנהלי האתר, משיטי סירות התיירים ומנהלי המסעדה הביתית המצוינת, שבה הוגשה לנו ארוחה של ירקות בחלב קוקוס וסלט שרכים וג'ינג'ר שג־דלים בר באזור.

אך האטרקציה העיקרית של נגרוס מצויה בשמורות האלמוגים שלחור־פיה ובגישה ממנה אל האי אפו (Apo). באפו הקטן מתגוררים כאלף תור־שבים, שחייהם השתנו כליל כאשר החליטו לייסד שמורה ימית בניהולם. כיום נמנים בשמורה יותר מיני יצורים ימיים מאשר תושבים, אך הכוכבים הבלתי מעורערים בעיני התיירים הם צבי הים, המזינים עצמם באצות במצע האלמוגים הרכים שבמים הרדודים. זרם הולך וגובר של מבקרים לבושי אפודות ציפה זוהרות החל לבצבץ בסמוך לחוף, מצוידים בשנורק־לים, מסכות ומצלמות וטלפונים במארזים אטומים למים.

הקטמרנים עוגנים בחוף בזה אחר זה, ונוסעיהם נכנסים לפי התור

האי סיקיהור נודע במרפאים המסורתיים שבו; למעלה: תיירים קופצים למים בשעות השקיעה בחוף של מלון קוקו גרוב; בעמוד ממול: פסל המנציח את הגעתה של קבוצת נזירות צרפתיות לנגרוס; קנו מסורתי שט לאפו

כדאי לדעת

דילוג בין איי הפיליפינים

טיסות

אין טיסות ישירות לפיליפינים. מסלולי טיסה עוברים בעיקר דרך בנגקוק והונג קונג. לחברת רויאל ג'ורדייניאן טיסה נוחה מאוד דרך עמאן לבנגקוק והמשך עם פיליפין איירליינס.

כניסה

ויזת תיירים ל־59 ימים מונפקת עם הכניסה לפיליפינים.

הכותבת והצלם היו אורחי:

Philippine Department of

Tourism

Royal Jordanian

Philippine Airlines

תחבורה

המעבר בין האיים יכול להעשות בטיסות או בשיט מעבורות הפועלות בלוחות זמנים מסודרים. האיים מציעים מגוון רחב של מקומות אירוח, מגסטהאוסים לתרמילאים עד מלונות נופש מפוארים, מלונות בוטיק וגם אירוח ביתי. כיאה למקום המוקף ים, מאכלי הים והדגים שופעים, טריים להפליא וחולים.

מתי

העונה הטובה ביותר היא מנובמבר עד מאי, אז מתחילה העונה הגשומה.

בליווי מדריך לאזור מוגן התחום בחבלים. אנחנו מתרחקים מעט מריכוז התיירים, שאחד מהם בעט בי כאשר נכנסתי לפריים של הסלפי שצילם עם צב זועף שהשתהה בקרקעית. אני שוחה מעל למרבדי אלמוגים ירקר־קים, בין מדוזות שקופות שאחת מהן הותירה בי את צריכתה, ודגי שונית זוהרים. צב חולף לאטו מתחתיי. אני צפה מעליו, נושפת ונושמת בשנור־קל, כשלפתע נראית מבעד למסכה נקבת צב צעירה. אני נמשכת אחריה הלאה והלאה, בלי לשים לב שהאי נותר הרחק מאחור. יער האלמוגים נשמט מתחתיי, ובמקומו נפער חלל כחול צלול שלתוכו נעלמה הצבה בתנועות חינניות.

קורון

נופים מסתוריים, ספינות טרופות, אוצר אבוד ולבו הירוק של השבט

חופי החול הלבנים של האי הראשי של פלוואן (Palawan) נהפכו בש־נים האחרונות להתגלמות האקזוטיות של הפיליפינים. אך הבחירה שלנו נפלה על קורון (Coron) שבקבוצת איי קלמיאן (Calamian), בקצה הצ־פוני והמרוחק של פלוואן. העיירה קורון, שהיא שער הכניסה לאי, שוכנת דווקא באי שממול, בוסואנגה (Busuanga). על אף היותו בסיס לתיירות מקומית ומוקד משיכה לתרמילאים, המקום משרד תחושת ספר, חלק נידח ונעלם של תצרף האיים העצום של הפיליפינים.

בבוקר גשום אנחנו יוצאים לשיט אל קורון, המכונה "הענק הרדום". צלליתו הכהה של האי עולה מתוך המים האפרוריים ופוגשת בעננים המאיימים. הספינה שעליה המדריכה שלנו, קריזט, יוצאת למסלול קבוע בין נקודות הציון המעטות שמותרות לביקור. האי, שכולו שמורת טבע, מנוהל בידי תושביו הילידים, הטגבנואה (Tagbanua). אף שהם מתפר־נסים מדמי הכניסה לאזור, מעין מס אקולוגי המוטל על המבקרים, בני השבט מעדיפים לשמור את בית אבותיהם לעצמם.

אנחנו עוברים על פני אינספור תצורות סלעיות, לגונות כחולות וחר־פים חוליים מבודדים. מפעם לפעם קריזט קופצת כמו בת הים אל תוך המים, מתעלמת לגמרי מהגשם, כאילו אינה יכולה לחיות כל הזמן באוויר. באחת התחנות היא מזמינה אותנו להתבונן בשרידי אונייה טרופה - אחת מעשרות ספינות מלחמה וסוחר יפניות שטובעו כאן בזמן מלחמת העולם השנייה. כיום הספינות הללו עושות את מפרץ קורון למוקד משיכה לצור־ללים מכל העולם. אנחנו עוגנים בסמוך לחוף ומטפסים בשביל מדרגות אל אגם קיאנגן (Kayangan), החבוי מאחורי הגבעות. המולת הספינות נר־תרת מאחור. לולא התיירים הטובלים במים התכולים והיתושים המציקים היה אפשר לחשוב שהגענו לפינת גן עדן.

בערב אני פוגשת את "אפו דקולה", תואר הכבוד של טאודורו דקוליוס, ראש השבט הנבחר של הטגבנואה. דקוליוס, המייצג את אנשי השבט בכל מגעיהם עם הרשויות, התפנה לשיחה ביום בחירות עסוק. קעקוע דהוי של פרח נראה מתחת לשרוול חולצתו. הוא מספר שב־1997 הוכרז האי באופן רשמי אדמות השבט (הוא מונה 365 משפחות בשני יישובים, שהכ־ניסה אליהם אסורה לזרים ללא היתר מיוחד). מאז בני המקום מנהלים את השמורה - הם מקבלים תמיכה ממשלתית, והמס האקולוגי עובר לידיהם. בתמורה הם מפקחים על האי ועל הדיג במימיו.

"אפילו אנשי האי מוצאים שהאגמים יפים", אומר אפו דקולה. "יש אגמים רבים נוספים שאינם נגישים לתיירים." באגמים אלה עורכים זקני השבט טקסים הקשורים באלי הטבע העתיקים, שרבים עדיין מאמינים בהם. "הם החליטו שלעולם לא תותר גישה לאגם הגדול ביותר, קבוגאו (Cabugao), כי הוא קדוש", הוא מסביר, ואיסור זה רק מגביר את הסקר־נות כלפי מקומות החבויים באי ושמורים רק לשומריו. ●

סירת קנו חונה ליד בקתה באי קורון; בעמוד ממול: מבקרים מצטלמים על גשר במבוק במטיינות החמים בבוסואנגה; תיירים קשורים בחבל כדי לא להיסחף בזרם בעודם מתבוננים בדגים הססגוניים בשמורת סייטה מְקֻדֶּס, הסמוכה לקורון